

RAUTAVAARAN KUNTA

lääkäiden palvelut

Kotihoidon palvelut ja niiden myöntämisen perusteet

Hyväksytty: Perusturvalautakunta 2.7.2019 §82

SISÄLTÖ

1. Lainsäädäntö	3
2. Toiminta-ajatus ja tavoitteet	3
2.1 Käsitteet	3
2.2 Arvot ja eettiset periaatteet	4
3. Kotihoidon palvelut	4
3.1 Tilapäinen kotihoito	4
3.2 Säännöllinen kotihoito	4
3.3 Tehostettu kotihoito	5
3.4 Kotihoidon tukipalvelut.....	5
3.5 Muut kotihoitoa tukevat palvelut	5
4. Palveluiden myöntämisen perusteet.....	6
4.1 Palveluiden järjestämisen periaate.....	6
4.2 Palvelutarpeen arviointi.....	7
4.3 Kotihoidon myöntämisen perusteet	7
4.4 Tehostetun kotihoidon myöntämisen perusteet.....	8
4.5 Kotihoidon tukipalvelut ja myöntämisperusteet	8
4.5 Milloin kotihoitopalvelua ei voida antaa tai jatkaa.....	10
4.6 Työsuojelulliset vaatimukset kotona hoitamiselle.....	10
5. Kotihoidon palvelun päättäminen	11
6. Kotihoidon laatu, arviointi ja vaikuttavuus.....	11
Liite 1	12

1. Lainsäädäntö

- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- Kansanterveyslaki 66/1972
- Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012
- Asiaksmaksulaki 734/1992
- Asiaksmaksuasetus 912/1992
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

2. Toiminta-ajatus ja tavoitteet

Kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan yhteistyönä, kuntouttavan toimintatavan avulla edistetään ikääntyneiden mahdollisuuksia asua itsenäisesti kotona. Rautavaaran kunnan iäkkäiden palveluiden toiminta-ajatuksena on järjestää kunnan asukkaiden tarvitsemat sosiaali- ja terveyspalvelut joustavasti, laadukkaasti ja tehokkaasti. Asiakkaiden yksilöllisiin palvelutarpeisiin vastataan monimuotoisilla ja joustavilla palveluilla yhteistyössä omaisten, läheisten ja eri toimijoiden kanssa. Lähtökohtana ovat asiakkaiden tasavertainen ja oikeudenmukainen kohtelu. Palvelujen avulla edistetään asiakkaiden oman elämän hallintaa ja osallisuutta. Kotihoidon tavoitteena on tukea ikäihmisten tai muuten toimintakyvyltään heikentyneiden ihmisten kotona asumista niin pitkälle kun mahdollista. Kaikkia avohuollon ja lyhytaikaisen laitoshuollon palveluja käytetään tukemaan tätä mahdollisuutta. Kotihoidon käyntien sisältö perustuu aina hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Asiakkaan palveluntarve arvioidaan hyödyntämällä erilaisia toimintakykytesteihin soveltuvia menetelmiä.

2.1 Käsitteet

Kotihoito

Kotihoidolla tarkoitetaan kotipalvelun ja kotisairaanhoidon muodostamaa kokonaisuutta.

Kotipalvelu

Kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista ja niissä avustamista.

Kotisairaanhoito

Kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden kotisairaanhoito. Kotisairaanhoito on hoito- ja palvelusuunnitelman mukaista tai tilapäistä potilaan asuinpaikassa, kotona tai siihen verrattavassa paikassa moniammatillisesti toteutettua terveyden ja sairaanhoidon palvelua. Kotisairaanhoidossa käytettävät hoitosuunnitelman

mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet sisältyvät hoitoon.

Kotihoidon tukipalvelut

Näiden avulla tuetaan päivittäistä selviytymistä kotona. Tukipalveluja ovat mm. turva-, ateria-, kylvetys- ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut.

Tehostettu kotihoito

Tehostettu kotihoito on lyhytaikaista, ympärivuorokautista ja hoitosuunnitelman mukaista hoitoa asiakkaan kotona. Erona tavalliselle kotihoidolle on hoidon lyhytkestoisuus ja akuutti tarve. Tehostetulla kotihoidolla on mahdollista vähentää sairaalahoidon kuormitusta.

2.2 Arvot ja eettiset periaatteet

Kotihoidon toimintaa ohjaavat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja yksilöllisyyden arvostaminen. Palveluiden sisällöllisenä tavoitteena on vahvistaa asiakkaiden oman elämänsä merkityksellisyyden kokemusta ja omien voimavarojen hyödyntämistä ohjauksen, neuvonnan ja tukemisen keinoin. Palvelussa arvot välittyvät asiakkaan omatoimisuuden tukemiseen, voimavaralähtöiseen palveluun ja asiakkaan turvallisuudesta huolehtimiseen. Asiakkaita kunnioitetaan ja asiakastilanteet hoidetaan kiireettömästi. Rautavaaran kunnassa toteutetaan ikääntymispoliittisessa strategiassa kuvattujen vanhustyön arvojen, visioiden ja toiminta-ajatuksen mukaista kotihoitoa.

3. Kotihoidon palvelut

3.1 Tilapäinen kotihoito

Tilapäisiä palveluja ovat alle 14 vrk järjestettävä tilapäinen kotihoito tai harvemmin kuin kerran viikossa järjestettävä kotihoito. Asiakkaiden toimintakyky on alentunut siten, että he eivät selviydy tilapäisesti ilman apua jokapäiväisistä toiminnoista tai tarvittava apu on vähäistä. Palvelun tarkoitus on auttaa asiakkaita kuntoutumaan tilapäisestä toimintakyvyn alenemisesta ja tukea asiakkaan omatoimista selviytymistä kotona. Asiakkaan toimintakyky arvioidaan yhteisellä toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnilla. Annetut palvelut voivat vaihdella merkittävästi toimintakyvyn muutosten yhteydessä.

Kotihoito tekee tilapäiskäynnin esimerkiksi tapauksissa, joissa asiakkaan tarvitsemaan hoitoon (esim. ompeleiden poisto leikkaushaavasta tai laboratorio tutkimukset) pääsy edellyttää sairaankuljetuksen käyttöä tai asiakkaan on vaikea päästä asunnosta saattajan auttamanakin.

3.2 Säännöllinen kotihoito

Säännöllinen kotihoito on säännöllistä ja jatkuvaluontoista, vähintään kerran viikossa annettavaa apua. Säännöllisen kotihoidon asiakkaat ovat pitkäaikaista hoitoa, hoivaa ja huolenpitoa tarvitsevat henkilöitä. Asiakkaiden toimintakyky on alentunut siten, että he

eivät selviydy itsenäisesti päivittäisistä toiminnoista. Palvelun tavoitteena on ylläpitää ja edistää asiakkaiden päivittäistä toimintakykyä, selviytymistä sekä tukea kotona asumista mahdollisimman pitkään. Päätös kotihoidon asiakkuudesta ja annettavan palvelun sisällöstä tehdään toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Asiakkaille laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa annettavat palvelut määritellään henkilökohtaisen palvelutarpeen arvioinnin mukaisesti. Annetut palvelut voivat vaihdella merkittävästi toimintakyvyn muutosten yhteydessä.

Asiakkaan palvelujen ja hoidon jatkuvuus varmennetaan hoitavien tahojen moniammatillisella yhteistyöllä. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa tarkistetaan säännöllisin väliajoin. Kotihoidon apu voidaan myös lopettaa asiakkaan kuntoutumisen myötä.

3.3 Tehostettu kotihoito

Tehostetun kotihoidon tarkoituksena on korvata akuuttia sairaalahoitoa ja tukea sairaalasta kotiutumista. Se voi korvata ympärivuorokautisen osastohoidon. Asiakkaat ohjautuvat tehostettuun kotihoitoon osastoilta, KYSistä tai lääkärin vastaanotolta. Asiakkaalla tulee olla valmis diagnoosi ja hoitosuunnitelma suunnitellun hoitajakson ajalle. Hoito perustuu lääkärin arvioon ja päätökseen. Hoitosuunnitelmassa arvioidaan tehostetun kotihoidon mahdollisuus toteuttaa hoitoa pitkien matkojen päähän.

Tehostettu kotihoito toimii 24 tuntia vuorokaudessa: klo 7.00-21.00 sairaanhoitajapäivystyksenä ja yöaikaan yöpartion turvin, joka vastaa turvapuhelinhälytyksiin ja tehostetun kotihoidon asiakkaiden puheluihin. Hoitajat tekevät kotona suunnitellut hoitotoimenpiteet ja ovat aktiivisesti yhteydessä kotihoidon lääkäriin tai asiakkaalle nimettyyn omalääkäriin. Kotihoidon lääkäri toimii vastuulääkäriinä.

3.4 Kotihoidon tukipalvelut

Kotihoidon tukipalveluita ovat mm. ateriapalvelu, turvapalvelu, kylvetyspalvelu ja sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu (ShA 9 § 2 mom).

Kotihoidon tukipalveluita voidaan myöntää myös tukipalvelusetelillä Rautavaaran kunnan ikäihmisten kotihoidon tukipalvelun palvelusetelin sääntökirjan mukaisesti.

3.5 Muut kotihoitoa tukevat palvelut

Ennaltaehkäisevät palvelut

Ennaltaehkäisevänä palveluna kotihoidon palveluissa järjestetään asiakkaalle kuntouttavaa hoitoa, jolla ehkäistään asiakkaan kunnon ja toimintakyvyn huonontumista. Fysioterapeutti käy tarvittaessa kartoittamassa kodin apuvälineiden tarpeen ja voi kotitutustilanteessa antaa lyhytaikaista kuntoutusohjausta. Fysioterapeutti myös ohjaa henkilöstöä aktiiviseen kuntouttavaan hoitotyöhön.

Kotihoidon ennaltaehkäiseviä palveluja järjestetään yhdessä verkostokumppaneiden kanssa. Kotona asumisen tueksi tarvitaan erilaisten tahojen yhteistyötä myös ikäihmisten terveyden edistämiseksi ja liikunta- ja toimintakyvyn säilyttämiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhtenä tavoitteena on, että kunnat ja yhteistyötahot luovat hyviä käytäntöjä ja malleja ikääntyneiden liikunnan tukemiseen ja terveyden edistämiseen eri

hallintokuntien kanssa yhteistyössä. Toimintamuotoja ovat muun muassa ennaltaehkäisevät ja hyvinvointia tukevat kotikäynnit, vanhusten kerhot ja päivätoiminta, vanhusasiakkaiden kuntoliikuntaryhmät ja vapaaehtoistyön kanssa järjestetyt ulkoilutempaukset sekä muut teematapahtumat.

Kotihoitoa voidaan tukea ikäihmisille suunnatulla päivätoiminnalla ja tilapäisellä tai jaksottaisella lyhytaikaisella palveluasumisella tai laitoshoidolla. Asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa ja koko palveluketjussa huomioidaan hänen lähiverkostonsa, kuten omaisten ja läheisten antama apu sekä vapaaehtoistyön osuus.

Omaishoito

Omaishoidon tuella turvataan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoito ja muu huolenpito, mikä on mahdollista järjestää kotona. Siitä on säädetty laissa omaishoidon tuesta. Omaishoidon tuen myöntämisessä noudatetaan perusturvalautakunnan vuosittain hyväksymiä omaishoidon tuen myöntämisen perusteita. Lyhytaikaisella palveluasumisella tai laitoshoidolla tuetaan omaishoitoa ja itsenäistä tuen ja avun turvin tapahtuvaa kotona asumista sekä asiakkaan kuntoutumista ja toimintakyvyn ylläpitämistä. Omaishoidon kriteerit ovat - Omaishoidon tuen sisältö ja myöntämisen perusteet - dokumentissa.

4. Palveluiden myöntämisen perusteet

4.1 Palveluiden järjestämisen periaate

Vanhuspalvelulain (980 / 2012) luku 3 määrittää seuraavasti:

”Kunta vastaa siitä, että iäkkään henkilön sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden hänen hyvinvointiaan, terveyttään, toimintakykyään ja itsenäistä suoriutumistaan tukevien palvelujen tarve selvitetään kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa

Palveluntarpeiden selvittämisen yhteydessä on arvioitava iäkkään henkilön toimintakyky monipuolisesti ja luotettavia arviointivälineitä käyttäen. Toimintakykyä arvioitaessa on selvitettävä, miltä osin iäkäs henkilö pystyy suoriutumaan tavanomaisista elämän toiminnoista asuin- ja toimintaympäristössään, ja missä asioissa hän tarvitsee tukea ja apua. Arvioinnissa on otettava huomioon iäkkään henkilön fyysinen, kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky sekä hänen ympäristönsä esteettömyyteen, asumisensa turvallisuuteen ja lähipalvelujensa saatavuuteen liittyvät tekijät.

Kunnan on järjestettävä iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveystalvcluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä.

Palvelut on toteutettava niin, että ne tukevat iäkkään henkilön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Muun palveluntarpeen ennalta ehkäisemiseksi on kiinnitettävä huomiota erityisesti kuntoutumista edistäviin ja kotiin annettaviin palveluihin.”

4.2 Palvelutarpeen arviointi

Rautavaaran kunnassa kotihoidon palvelut määritellään yksilöllisesti hoito- ja palvelusuunnitelman avulla, joka tehdään yhdessä asiakkaan, läheisten ja muiden palvelujen tuottajien kanssa. Toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointi selvitetään monipuolisesti, luotettavia arviointimenetelmiä käyttäen. Asiakas voidaan ohjata tällöin myös muiden palvelujen piiriin. Kotihoidon palvelujen suunnittelussa ja arvioinnissa käytetään mm. Rava-toimintakyvyn arviointimittaria, MiniMental testiä, ADL-arviointia sekä keskustelua ja havainnointia, joita käytetään ikäihmisten ja pitkäaikaissairaiden aikuisasiakkaiden toimintakyvyn, yksilöllisten tarpeiden monipuoliseen arviointiin.

Palvelutarpeen arviointi käynnistyy asiakkaan, omaisen tai muun henkilön ottaessa yhteyttä Rautavaaran kunnan iäkkäiden palveluiden neuvontapuhelimeen tai käymällä paikanpäällä. Myös nettisivuilla olevalla lomakkeella voi ottaa yhteyttä. Sairaanhoidtaja sopii kotikäynnin palvelutarpeen arviointia varten. Tarvittaessa palvelutarpeen arviointiin voi osallistua fysioterapeutti, sosionomi tai muita asiantuntijoita. Kotikäynti tehdään 7 vuorokauden sisällä yhteydenotosta. Kiireellisissä tapauksissa tilanteen arviointi tehdään heti.

Palvelutarpeen arviointi ja omaisten tukeminen kuuluu myös kotihoidon henkilöstön työtehtäviin. Hoito- ja palvelusuunnitelmasta vastaa asiakkaalle nimetty omahoitaja. Kotihoidon palvelujen ja kotipalvelun piiriin ottamisesta palvelupäätöksen tekee vastaava sairaanhoitaja/vanhustyönjohtaja tai heidän estyneenä perusturvajohtaja. Kotihoidon palveluista peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukainen (734/1992 ja 912/1992) käyntikertamaksu tai tuloihin ja käyntiaikaan perustuva kuukausimaksu.

4.3 Kotihoidon myöntämisen perusteet

Kotihoidon palveluiden myöntämisen arvioinnissa käytetään apuna MMSE ja Rava-mittareita sekä keskustelua ja havainnointia, Asiakkaan RAVA-indeksien tulee olla vähintään 1,5, tavoitteena 1.75 ja enintään 3.49. Päihde- ja mielenterveysasiakkaiden osalta RAVA arvo voi tietyissä tapauksissa olla alle 1,5. Asiakkaan Rava-indeksin ollessa yli 3.49, ratkaisee asiakkaan kokonaistilanne kotihoitoasiakkuuden. MMSE:n raja-arvo on 24/30. Tarvittaessa voidaan lisäksi käyttää seuraavia ohjearvoja: ADL vähintään 2 (Päivittäiset toiminnot ADL, 1-6)

Uusien asiakkaiden palvelutarpeiden (palvelujen määrä, laatu ja tarve) arviointia tehdään neljän viikon ajan ennen säännöllisen kotihoidon aloittamista tai hoito- ja palvelupäätöksen tekemistä. Rava-arviointi tehdään uusien asiakkaiden kohdalla uudelleen kuukauden kuluessa palvelujen aloittamisesta, jotta arviointia voidaan hyödyntää ennen säännöllisen palvelun aloittamista. Kotihoitopalvelu on tilapäistä palvelua siihen saakka, mutta sen jälkeen palvelu voi muuttua säännölliseksi palveluksi tai palvelu lopetetaan.

Kotihoitoon ja tukipalvelujen piiriin voidaan ottaa eri-ikäisiä asiakkaita,

- joilla fyysinen, psyykinen, kognitiivinen tai sosiaalinen toimintakyky on selkeästi alentunut. Asiakas tarvitsee apua päivittäisissä perustoiminnoissa, joita ovat mm. ruokailut, peseytyminen, wc-käynnit, pukeutuminen ja muu perushoito sekä lääkehoidon toteutus

- jotka tarvitsevat sairauksiensa tai alentuneen toimintakykynsä vuoksi sairaanhoitoa eivätkä kykene käyttämään kodin ulkopuolisia terveystalveluita.
- jotka ovat omaistensa hoidossa. Omaishoidettavan asiakkaan hoidosta vastaa omaishoitaja, mutta omaiset tarvitsevat tekemänsä hoitotyön ja oman jaksamisensa tueksi kotihoitoa.
- jotka, tarvitsevat ennaltaehkäisevää kotihoitoa ja toimintakykyä tukevaa palvelua kotiin. Palveluilla tuetaan asiakkaan kotona selviytymistä ja ehkäistään laitoshoidon tarvetta.
- henkilö ei sairauden tai muuten alentuneen toimintakyvyn takia selviydy jokapäiväisistä toimista itsenäisesti tai omaisten avulla. Kotihoidon palveluilla tuetaan asiakkaan itsenäistä selviytymistä kotona neuvonnan, ohjauksen, hoidon toteutuksen sekä toimintakykyä tukevan työotteen avulla. Palveluilla turvataan omassa kodissaan asuvan asiakkaan tarvitsema hoiva- ja hoitopalvelut kunnan resurssien puitteissa.
- joilla palvelutarve on toistuvaa, vähintään kerran viikossa tapahtuvaa hoivaa ja/tai hoitoa. Sairaanhoidollinen tarve voi perustellusta syystä olla harvemmin esim. terveydellisistä syistä, muisti- tai mielenterveysongelmista johtuva seuranta.
- sairaanhoidollinen palvelu kohdistuu henkilöille, jotka eivät kykene käyttämään itsenäisesti tai omaisen avustamana avoterveydenhuollon palveluja.

Tilapäiseen hoivan palvelutarpeeseen vastataan tapauskohtaisesti kotihoidon palveluilla, palvelusetelillä tai ohjataan asiakas yksityisten palvelujen piiriin (esim. pelkkä vaatehuolto, kodinhoidolliset tehtävät).

4.4 Tehostetun kotihoidon myöntämisen perusteet

- suonensisäisen nestehoidon toteutus
- hankala haavanhoito
- Infektiot kuten ruusu, munuaisaltaan tulehdus ja keuhkokuume
- Sydämen vajaatoiminta
- saattohoito- ja palliatiivinen hoito
- diabeteksen tasapainotuksen tarve

Tehostetussa kotihoidossa olevalle potilaalle on tukiosasto palveluasumisessa, jonne asiakkaalla on mahdollisuus päästä tarpeen vaatiessa.

Tehostetun kotihoidon asiakkaaksi ei sovellu

- henkilö, jolla on tarvetta peruselintoimintojen monitorointiin
- yksin asuva vaikeaa dementiaa sairastava henkilö
- henkilö, jolla on vaikea mielenterveydenhäiriö tai vaikea päihdeongelma

4.5 Kotihoidon tukipalvelut ja myöntämisperusteet

Ateriapalvelu

Ateriapalvelut tuottaa Rautavaaran kunnan ruokapalvelu. Aterian saa lämpimänä arkisin ja viikonlopulle perjantaisin kylmänä kotiin kuljetettuna ruokapalvelun toimesta. Tarvittaessa myös kotihoito vie kotikäyntien yhteydessä. Aterioista ja kuljetuksesta peritään perusturvalautakunnan vahvistamat maksut.

Myöntämisperusteet

- asiakas, jolla on erityisruokavalio ja joka ei pysty itse valmistamaan erityisruokavalioaterioita
- asiakas, joka ei pysty itse omatoimisesti liikkumaan kodin ulkopuolella ja tekemään ruokaostoksia ja/tai valmistamaan aterioitaan
- asiakas, joka tarvitsee ohjausta ja valvontaa ruokailussa ja ravitsemustilan seurannassa
- veteraaniasiakas, jonka toimintakyky on pysyvästi alentunut ja joka ei pysty itse omatoimisesti liikkumaan kodin ulkopuolella ja tekemään ruokaostoksia ja/ tai valmistamaan aterioitaan
- asiakas, jolle on myönnetty muita kotihoidon palveluja
- asiakas ei pienten tulojensa ja vähävaraisuutensa takia pysty käyttämään hyväkseen muiden ateriapalveluita tuottavien yritysten palveluita

Turvapalvelut

Turvapuhelinpalvelut tuottaa Stella. Asiakkaalla voi olla käytössään turvapuhelinlaite ja ranneke, jolla hän voi hälyttää apua kotiin ympäri vuorokauden. Ne voidaan myöntää kunnan palveluna, mutta asiakas voi ostaa turvapalvelut myös suoraan yksityisiltä tuottajilta. Kunnan tuottamassa turvapalvelussa toimii ympärivuorokautinen hälytyspäivystys, ja hälytyksiin vastaa Rautavaaran kunnan kotihoito. Kunta perii palvelusta kuukausittaisen turvapalvelumaksun ja hälytyskäyntimaksun.

Myöntämisperusteet:

- asiakas, jolla on kaatumisriski
- turvattomuus
- epävakaata terveydentilaa ja/tai muistiongelmia

Myös muita turvapalveluita voidaan tarjota hoito- ja palvelusuunnitelmassa todettujen tarpeiden pohjalta.

Sauna- ja kylvetyspalvelu

Palveluita voidaan tarjota joko kunnan tuottamana palveluna tai tukipalvelusetelillä yksityisen tuottamana palveluna.

Myöntämisperusteet:

- asiakas, jonka kodin peseytymistilat ovat puutteelliset tai peseytymisen järjestäminen on epätarkoituksenmukaista ja hankalaa
- asiakas, joka tarvitsee terveyden ja turvallisuuden vuoksi kotihoidon apua peseytymisessä

Saattoapua ja kuljetuspalveluja myöntää sosiaalitoimi sosiaalihoitolaisten mukaisina kuljetuspalveluina.

4.5 Milloin kotihoitopalvelua ei voida antaa tai jatkaa

Kotona selviytymistä tullaan arvioimaan silloin, kun asiakkaan terveydentilanne tai muu syy ja hoidon tarve niin vaatii. Kotihoidon palveluja ei voida myöntää silloin, kun kunnan kotihoidon myöntämisen perusteet eivät täyty.

Kotihoidon palvelut eivät ole mahdollisia silloin, kun

1. Rava indeksi alle 1.5 eikä mitkään poikkeustilanteen ehdot muuta edellytä
2. asiakkaat, joiden palveluntarve rajoittuu näytteiden ottoon, jos asiakas pääsee esim. taksilla / invataksilla laboratorioon. Asiakas voi halutessa ostaa näytteiden oton yksityiseltä palveluntuottajalta.
3. verenpaine- ja verensokeriseuranta, jos asiakas pystyy suorittamaan ne itse – ohjataan terveyskeskukseen
4. sairaanhoidollisiin toimenpiteisiin (esim. ompeleiden poisto), jos asiakas pääsee esim. taksilla / invataksilla terveysasemalle
5. asiakkaat, jotka tarvitsevat vain siivous- ja kauppapalvelua
6. asumispalveluiden kriteerit täytyvät: kotihoidon palveluilla ja tukipalveluilla tai asunnon muutostöillä ei voida turvata asiakkaan kotona selviytymistä vuorokauden eri aikoina ja avuntarve on jatkuvaa ja asiakasta ei voida jättää yksin/valvomatta sekä lääkäri on tarkistanut tilanteen eikä asiakkaan kunnossa ole nähtävissä lääketieteellisesti kohenemistä
7. henkilön lähipiirissä on sellainen avustava tukihenkilö, jonka avulla henkilö selviytyy päivittäisistä toiminnoista
8. tapaturmapotilaat, joiden hoidon kustantaa vakuutusyhtiö – ohjataan yksityiselle kotihoidon palvelun tuottajalle
9. asiakas, joka on oikeustoimikelpoinen ja ymmärtää hoidontarpeen merkityksen, mutta ei itse halua tai toistuvasti kieltäytyy vastaanottamasta palvelua
10. asiakas ei anna lupaa tietojensa katseluun ja/tai kirjaamiseen asiakastietojärjestelmään.
11. kotihoidon työntekijöiden koskemattomuutta ei voida turvata
12. asiakkaan aggressiivista käyttäytymistä ei saada hallintaan tai hän ei suostu yhteistyöhön, vaikka ymmärtäisi yhteistyön merkityksen oman hoitonsa kannalta.

4.6 Työsuojelulliset vaatimukset kotona hoitamiselle

1. Voimakkaasti päihteiden vaikutuksen alaisena olevan asiakkaan yleistila tarkistetaan ja suunnitellut hoitotoimenpiteet toteutetaan seuraavan sovitun käynnin ajankohtana asiakkaan selvittyä
2. Hoitajan läsnä ollessa asiakkaan ei pidä tupakoida
3. Apuvälineiden käytöllä taataan työntekijöiden työturvallisuus
4. Oletettavasti aggressiivisen asiakkaan kotiin mentäessä tulee olla kaksi työntekijää
5. Omaiset/asiakkaan lähipiiri ei saa olla uhka työntekijän turvallisuudelle.
6. Asiakkaan kotona olevat, hoitajien työvälineinään käyttämät/tarvitsemat vialliset sähkölaitteet tulee korjauttaa.
7. Kaikkien tarvittavien työvälineiden tulee olla käyttökunnossa ja turvallisuusseikat huomioitu.
8. Asiakkaan kodin hygieniatason on oltava riittävän hyvä.
9. Valaistus on riittävä pimeään aikaan.

5. Kotihoidon palvelun päättäminen

1. Kotihoidon palvelu päättyy asiakkaan palvelutarpeen päättyessä
2. Kotihoidon palveluja voidaan harkita lopetettavaksi, jos asiakas ei halua tai toistuvasti ei ota vastaan palveluja
3. Kotihoidon palvelu päättyy, kun asiakkaan aggressiivista käyttäytymistä ei saada hallintaan tai jos hän ei suostu yhteistyöhön, vaikka ymmärtäisi yhteistyön merkityksen oman hoitonsa kannalta. Kotihoidon työntekijöiden koskemattomuutta ei voida turvata. Tarvittaessa kotihoitoa toteutetaan parityönä.

Palvelujen lopettamisesta tehdään aina päätös, josta asiakas voi halutessaan tehdä oikaisuvaatimuksen perusturvalautakunnalle. Ennen palvelujen lopettamista asiakasta tai hänen laillista edustajaansa on kuultava.

6. Kotihoidon laatu, arviointi ja vaikuttavuus

Kotihoidon palvelut suunnitellaan yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa. Palveluja annetaan asianmukaisesti, sovitussa ajassa ja niiden kokonaisuutta arvioidaan. Palvelu- ja hoitosuunnitelma kirjataan selkeällä ja helposti ymmärrettävällä kielellä. Palvelu- ja hoitosuunnitelma päivitetään tarvittaessa aina palvelutarpeen muuttuessa mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Asiakas itse nimeää ne tahot, jotka hänen palvelusuunnitelmansa laadinnassa saavat olla läsnä.

Ikäntyneiden palveluissa noudatetaan valtakunnallisia laatusuosituksia ja ohjeita hyvästä palvelusta ja palvelutarpeen arvioinnista (STM 2008 ja STM 2013).

Kotihoidon palvelujen ja tukipalvelujen laatua seurataan asiakaspalautteiden avulla. Palveluja järjestetään yhteistyössä erilaisten tahojen kanssa, joten myös näiden palvelujen laatua ja asiakaspalautetta seurataan säännöllisesti. Palvelujen suunnittelun tueksi kerätään valtakunnallista tutkimustietoa kotihoidon toimialueelta.

Kotihoidon vaikuttavuutta ja laatua on mahdollista seurata Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tuottamien RAVA-arviointien palauteraporttien ja vertailutietokannan avulla. Kotihoidon palvelujen vaikuttavuutta arvioidaan tarkistamalla asiakkaiden hoito- ja palvelusuunnitelmat säännöllisesti sekä toimintakyky arviointiraportteja hyödyntämällä vähintään kerran vuodessa. Vaikuttavuutta arvioidaan myös sen perusteella, millaisiin lopputuloksiin asiakkaan tuen, hoivan ja hoidon sovituissa tavoitteissa päästään.

Liite 1

Kotihoidon palvelujen sisältö

Asiakkaan saamat palvelut määritellään yksilöllisesti ja kuntouttavan työotteen periaatteita noudattaen kirjallisessa hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Palveluiden myöntämisen tulee perustua asiakkaan tosiasialliseen palvelun tarpeeseen.

1. Henkilökohtainen hygienia

Henkilökohtaiseen hygieniaan sisältyy seuraavat toimenpiteet ja niissä avustaminen:

- Asiakkaan avustaminen suihkussa kerran viikossa, erityistapauksissa esim. lääkityksen vuoksi runsas hikoilu, suihku useammin
- Cystofixin juuren hoito tarvittaessa suihkutuksen yhteydessä
- Avustaminen päivittäisissä pikkupesuisissa asiakkaan tarpeen mukaan
- Hampaiden pesu ym. suuhygienia
- Ihon kunnon huomiointi, rasvaus
- Kynsien leikkaus, parran ajo
- WC-käynneillä, portatiivillä tai alusastialla avustaminen
- Opastaminen vaippojen käytössä, avustaminen vaippojen vaihdossa
- Asiakkaan kestokatettrin vaihto tai kertakatetrointi ohjeen mukaan

Suihkupäivät ajoitetaan arkipäiviksi päiväaikaan tapahtuvaksi. Saunotukset omassa saunassa vain erikseen harkiten, turvallisuustekijät ja kotihoidon resurssit huomioiden.

2. Ravitsemus

Ravitsemukseen sisältyy seuraavat toimenpiteet ja niissä avustaminen:

- Asiakkaiden aamu-, väli- ja iltapalan laitto sekä aterioiden lämmittäminen
- Aterioiden tilaaminen ateriapalvelusta, mikäli asiakas ei itse pysty huolehtimaan aterioiden valmistamisesta tai niiden tilaamisesta
- Valmis-/einesruokien hankkiminen tarvittaessa
- Opastus terveellisestä ja monipuolisesta ruokavaliosta sekä erityisruokavalioiden noudattamisesta
- Asiakkaan ravitsemustilanteen kokonaisvaltainen seuranta
- Muistiongelmiaisten kohdalla erityisesti riittävän energian ja nesteen saannin huomioiminen

Poikkeustilanteissa voidaan käyttää harkintaa ja tarvittaessa valmistaa ruokaa asiakkaan kotona, esim. kuntouttava työote, saattohoito.

3. Sairaanhoidolliset tehtävät

Kokonaisvaltainen kotihoito sisältää myös sairaanhoidollisia tehtäviä, ohjausta ja seuranta. Asiakkaan hoito toteutetaan lääkärin antamien määräysten mukaisesti. Lääkehoitosuunnitelmassa on määritelty koulutukseen perustuvat vastuut, tarvittavat luvat jne. lääkehoidon toteutuksen osalta. Asiakkaalle voidaan myöntää tilapäiset tai säännölliset sairaanhoidon palvelut. Sairaanhoidollisia tehtäviä ovat esimerkiksi:

Lääkehoito

Lääkehoitoon kuuluu hoidon toteuttaminen lääkärin määräysten mukaan, lääkkeiden antaminen sekä lääkehoidon vaikutusten seuranta. Lääkehoitoa toteutetaan olemassa olevan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Lääkkeiden annostelu tapahtuu joko kotihoidon toimesta tai koneellisena lääkkeenjakena, mikäli se voidaan niin toteuttaa. Asiakas tai hänen läheisensä ohjataan ensisijaisesti noutamaan lääkkeensä itse. Mikäli koneellinen annosjakelu toteutuu, erikseen sovittavissa poikkeustapauksissa lääkkeiden dosettijako voi jäädä kotihoidon tehtäväksi. Asiakas tekee apteekin kanssa sopimuksen koneellisesta lääkkeenjaosta ja maksaa Rautavaaran kunnan vuosittain sosiaalipalvelumaksuissa vahvistaman lääkehoidon maksun. Kaikki lääkkeet eivät sovellu koneelliseen annosjakeluun esim. Marevan-lääkitys, lääkeliuokset, antibiootit kuuriluonteisina sekä solunsalpaajat. Näitä lääkkeitä ei voi toimittaa annospusseissa, vaan ne on jaettava erikseen. Niiden jaosta vastaa tarvittaessa omaiset, kotihoidon hoitohenkilöstö tai apteekki.

Muut sairaanhoidolliset tehtävät:

- kokonaisarvio asiakkaan kotona pärjäämisestä ja tarvittaessa lisähoidon tarpeesta
- lääkelistojen päivitykset ja kotona jaettavien lääkkeiden reseptien uusintaan liittyvät tehtävät
- haavanhoito
- avannehoito ja katetrointi
- verinäytteet ym. laboratorionäytteet
- kipuhoido
- PEG-ravitseminen
- terveydentilan seuranta ja arviointi
- toteutetun hoidon vaikutusten seuranta
- muistihäiriöiden alkututkimukset
- antikoagulantti (verenohennus) hoidon jatkomääritykset hoitavan lääkärin ohjeen mukaan

4. Siistiminen

Kotihoito huolehtii kodin riittävästä hygieniatasosta siltä osin kun asiakkaalla ei ole terveydentilasta johtuen muita mahdollisuuksia järjestää sen toteuttamista, esim. omaisten tai yksityisen palveluntuottajan avulla.

Riittävä hygieniataso sisältää mm.

- WC:n pesu
- tiskaaminen
- keittiön pöydät ja tasot
- jääkaapin siistiminen
- roskapussien vieminen
- vuodevaatteiden vaihtaminen
- pölyjen pyyhkiminen sähkö- ja hallintalaitteista paloturvallisuuden lisäämiseksi

Toimet tehdään asiakkaan kanssa yhteistyössä huomioiden toimintakykyä ylläpitävä työote, ja asiakas osallistuu tehtäviin mahdollisuuksiensa mukaan.

Kotihoidon avusta sovitaan yksilöllisessä hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

Pelkkään siistimiseen ja siivoamiseen ei kotihoidosta voi saada apua muutoin kuin kotihoidon tukipalvelujen palvelusetelillä, jos asiakas täyttää palvelusetelien myöntämisperusteet. Muussa tapauksessa hän voi käyttää yksityisiä sosiaalipalveluyrityksiä ja hyödyntää kustannukset verotuksessa kotitalousvähennyksenä.

Jos kotona asuminen tai sairaalasta kotiutuminen edellyttää kodin perussiivousta tai hoidon ja huolenpidon tarpeessa olevaa asiakasta uhkaa häätö siivottomuuden takia eikä hänellä ole mahdollisuutta hankkia siivousta omin varoin, sovitaan perusturvajohtajan kanssa siivouksen järjestämisestä yksityiseltä palveluntuottajalta.

5. Tekstiilihuolto

Asiakkaan käyttövaatteista koostuvat pyykkiä pestään hoito- ja palvelusuunnitelmassa suunniteltujen käyntien yhteydessä, asiakkaan omalla koneella, mikäli asiakas ei itse pysty eikä pyykinpesua ole mahdollista järjestää omaisten toimesta tai pesulapalvelut eivät ole mahdollisia.

Vuodevaatteiden vaihto, silytys, mankelointi, vaatteiden käsin pesu, mattojen, verhojen yms. pesut ohjataan lähipiirille ja omaisille tai yksityiselle palveluntuottajalle.

6. Ulkoilu

Kotihoito avustaa ulkoilussa, huomioiden kuntouttavan työotteen, työtilanteet ja tasapuolisuuden asiakkaiden kesken. Ulkoilua järjestettäessä/toteutettaessa otetaan huomioon olosuhteet ja turvallisuustekijät. Kannustetaan myös omaisia ulkoiluttamaan.

7. Saattoapu

Ensisijaisesti saattoapu järjestetään omaisten, lähipiirin, vapaaehtoistyön tai tukipalvelusetelillä yksityisen turvin. Kotihoito avustaa tarvittaessa vapaaehtoisen saattajan tilaamisessa. Mikäli asiakkaan jatkohoidon kannalta on välttämätöntä, eikä em. saattoapua ole käytettävissä, hoitaa kotihoito asiakkaan lääkäriin saattamisen. Kotihoidon henkilöstö ei kuljeta asiakkaita omilla autoillaan.

8. Ilta- ja viikonlopputyöt

Kotihoidon palveluita on mahdollisuus saada myös iltaisin ja viikonloppuisin. Tuona aikana toteutetaan vain välttämättömät palvelut.

Vuodepotilaan hoito toteutetaan asiakkaan kotona edellyttäen, että hänen hoitonsa on turvattu myös käyntien välillä, tai kotihoidon käynnit riittävät takaamaan turvallisen kotihoidon.

9. Yöhoito

Kotihoidon yöavun piiriin otetaan asiakas, jonka kotona selviytyminen sitä välttämättä edellyttää. Yöhoidon tarpeellisuutta ja määrää arvioidaan säännöllisesti. Kotihoidon yöapua voidaan antaa tilapäisesti esim. sairaalasta kotiutumisen yhteydessä ja

saattohoitotilanteessa tai pysyväisluontoisesti jatkuen, mikäli kotihoidon yöapu on se toiminto, jolla mahdollistetaan asiakkaan kotona asuminen vuorokauden eri aikoina. Yöhoidon tarve arvioidaan yksilöllisesti hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

Yöhoidon tehtävät

- asiakkaan turvallisuuden varmistaminen
- wc-käynneissä avustaminen
- vaipanvaihto
- katetrointi
- asentohoito
- kivun hoito, nesteytykset yms.
- voinnin seuranta ja arviointi.

10. Asiointi

Kauppa-asiat (ruoka ym. päivittäistavarat)

- asiakkaan, hänen omaisten, lähipiirin, kauppaliikkeen oman kauppapalvelun toimesta tai tukipalvelusetelillä yksityisen toimesta.

Pankkiasiointi

- Kotihoidon henkilöstö ei hoida asiakkaan raha-asioita eikä käsittele käteistä rahaa
- Kotihoito ei käytä asiakkaan pankkikorttia.
- Tarvittaessa talousasioiden hoidon osalta asiakas ohjataan edunvalvonnan tai välitystilin asiakkaaksi.

Apteekkiasiat

- Tarvittaessa kotihoito huolehtii asiakkaan apteekkiasioista.
- Kotihoidon asiakkaiden tulee sopia apteekin kanssa tiliasiakkuudesta.
- Kotihoidon työntekijät eivät käsittele rahaa lääkehankintoja tehtäessä.

Muu asiointi

- Mikäli asiakkaalla ei ole omaisia, läheisiä tai muuta tahoa, joka voisi hänen kanssaan käydä vaateostoksilla, voi kotihoidon työntekijä auttaa asiakasta välttämättömissä vaatehankinnoissa.
- Kotihoidon henkilöstö ei kuljeta asiakkaita omilla autoillaan.
- Asiakkaan kanssa asioitaessa, tulee käyttää taksia (asiakas vastaa kustannuksista).

11. Sosiaalinen kanssakäyminen

Kotihoito pyrkii edesauttamaan asiakkaan yhteydenpitoa omaisiin ja ystäviin sekä kannustaa häntä osallistumaan päivä-, kerho- yms. toimintaan sekä avustaa mahdollisuuksien mukaan osallistumisessa.

12. Muut tehtävät

- Asiakkaan postit haetaan laatikosta, jos asiakas siihen kykenemätön tai lähipiiri ei pysty hoitamaan.

- Lumet luodaan rappusilta ja kulkuväylältä siltä osin kuin se on välttämätön liikkumisen kannalta
- Puiden kantaminen ja asunnon puilla lämmittäminen hoidetaan asiakkaan, hänen omaisten, lähipiirin toimesta tai tukipalvelusetelillä yksityisen toimesta.
- Asiakkaan itsemääräämisoikeuden piiriin kuuluu se, että hän saa asua omassa kodissaan, puutteellisissakin olosuhteissa, jos hän niin haluaa ja ymmärtää päätöksensä sisällön ja on tietoinen vaihtoehtoisista asumismalleista.
- Kotihoidon työntekijä testaa kerran kuukaudessa, että palovaroitin on toimintakunnossa
- Kotihoidon työntekijä testaa kerran kuukaudessa turvapuhelimen käyttökunnon, ellei asiakas ole itse testannut
- Asiakasta avustetaan sellaisten teknisten apuvälineiden käytössä, jotka turvaavat kotona selviytymistä
- Asiakasta avustetaan ja opastetaan apuvälineiden ja hoitotarvikkeiden hankinnassa ja käytössä. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä fysioterapian kanssa.